Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Thomae Aquinatis scriptum in secundum librum sententiarum Petri Lombardi - Cod. Aug. perg. 190

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[S.l.], [14. Jahrh.]

Distinctio XXXV

urn:nbn:de:bsz:31-65329

Visual Library

pq̄m ul' illa ⁊ ideo ex pte illa q̄ accedit.
ad q̄. oppo culpe rōne cui pncipi dimi
nui ul' semp elongatō ad q̄ fiat. s; ex
pte illa qua in subō ance indicat n̄ oppo
nr̄ culpe. s; ē subm ei ⁊ ideo semp manz
q̄m diu manz n̄. Manifestū ē ex uolūta
te mala ⁊c. h̄ dicit ad excludnd q̄nd
obone ex ub dni exortum. m̄. vij. n̄ pot
arbor bona ⁊c. ex quo ul̄ sequi qd res
bona cū mali ēē n̄ possit. Sz dd. qd
arbor ē cū prima fructus. cū ūo pma
ingrie illo est ut sol ul' tēā ⁊ cū prima
ē cōis ⁊ bonis et malis fructib' ⁊ bonis
et malis arborib;. ⁊ ideo ipā n̄ uo. sic
cū p' ē pam. bonaz ⁊ malaz uolū ⁊ bo
noz et maloz extioz actuū ⁊ una et
eād. s; uoluntas mala q̄ opr̄ arbori est
cū nihil actus extioris prima q̄ oṗatur
fructū. Exe habes pma uolūtatē
boni mutabil' ⁊c. hoc n̄ dicit q̄m si
angls p'mus ul' homo n̄ peccass; alij
peccare potuissent. s; q2 ex illis pm pcts
sequentia occōnata sunt. Ubi autē boni
n̄ ē ⁊c. h̄ nō ē intellndu in bono ⁊ pma
lī p'uat q2 sic rō nō uals. hoc enī bo
nū an aduentū mali ē. Si post aduentū
mali nō remanz. s; intellige de bono qd
ē subm mali. qd quidē corrupitur in quō
debita pfectōne p'uat qd si ēē desisterēt
puari nō poss; ⁊ n̄ corrupi. Malalu
sunt rōnes bonoz ⁊c. h̄ intellndū est

de bono nli l' qd n̄ ē ordinata sic q̄
ul' uirt' ul' de ipīs habitib;. Ad h̄ bona
sicut intelligēt de bonis nlib; q̄ sunt
de ēē n̄. ul' nāin ōitas. sicut s̄m erit
q2 talia bona post maneāt integ̃ ut
dicit dyo. iiij. c. dedi. no. Illa dui
le. i. deficiat ⁊c. quō deficiat ⁊ quō nō
dem ē s; h̄ intellm quo ponitū ut i
n̄qm deficiat q̄m aliquo m deficiat
in bono ⁊ malo quom n̄ deficiat mal'
sr uus q̄ spales fr̄es designāt dem ē.
De ipīs reb; quib; hoies. i. de pcīs
q̄ inq̄ntū res sunt bonitatē q̄nadā hnt
s; inq̄ntū deficiunt mala sunt. 8.xxx.

P

ost h̄ uidnd ē qd sit pcm ⁊c.
q2 in pccō actuali duo cōcurrt
ul' cō sidrant' defc̄us ex quo rōm mali hr
⁊ fā act' b q̄m actuale pcm dq̄m d̄e de
ciato de pccō actuali s; qd hr rōm mali
hic incipit deciare de eo q̄nē ad substām
actus inq' in defc̄us fundat. s; quē ma
lū dr ⁊ dicit impfcs. d. iiij. deciat de
pccō q̄nē actū. Insa de pō q̄ ē adām
pcti xxviij. d. post pdcā cōsidratōne
dignū ē ⁊c. prima dicit. iii. d. iii. p.
deciat de actu pcti inglāli. Sz quia
pccāti ul' est intior actus uolū ul' ex
tior. ideo infa pte descendit aduerfp
actus xxxviij. d. post pdcā deinde eius
q2 fine. p' dicit. iii. d. iii. p. psequi opīm
quoz d' dicūt actus pccā ad ē. in

sa ponit opinionem quam ibi. xxxvii. d.
Sunt autem et alii plures longe aliter et cetera. Pri
ma distinctio iii. d. in prima prosequitur opinionem eo
qui dicunt omnis actus ex deo esse. in secunda ex
mittit quia hic disputatio mota exigebat inter
posita de comparatione peccati ad penam. utrum peccatum
pena esse possit. xxxvi. d. sciendum est autem
quidam sic esse peccatum et cetera. Prima distinctio in tres.
In prima ponit diffinitionem peccati in secunda inducit
diversas opiniones. ex variis descriptionibus et
occasionatas ibi. quo est diversitas huius ver
borum occasione et cetera. In tertia prosequitur illam opinionem
quod omnis actus a deo sunt ibi. quid autem di
ligentius attendentes et cetera. Et hec duo facit primo
variat diversas opiniones secundo tertio dicit quid
de his tenendum sit. ibi. quid dicatur peccatum et cetera.
ps di inptes. C. In prima ponit opinionem in secunda
opinionis confirmationes rationes ibi. quod autem
non omnis actio et cetera. in tertia ponit Ro. ad
ea que in contrarium obici possunt ibi. quibus oppo
sita omnia que sunt et cetera. et secunda duas rationes ponit
per acceptionem extrinsece entis secunda. ex habitudine
mali ad bonum. in quo sicut in subiecto necesse
consistit ibi. Item et aliter probant et cetera. Prima
ratio talis est. omne ens in quantum ens bonum
est et a deo est. sed omnis actio est ens. igitur et cetera. post
ergo probat maiorem. secundo minorem apponit et in
ducit ibi. cum ibi expediens tolli atque infirmari.

Quibus opposita sunt omnia et cetera. hic excludit obo
nes que contra hanc opinionem possent esse et dividitur
in tres. secundum tres obiectiones. prima ex eo quod actibus sunt
actibus qui mox notantur in malum sunt ut
homicidium et cetera. secunda ex commissionibus que actum
habent non nisi ibi. Item aliter eis opponitur. tertia ex
comparatione pene ad culpam ibi. post hec quod
ritur et cetera. dividitur in partes. d. in prima ponit obiectionem et
solvit eam omnis quod aliud est corruptio boni
culpa quam pena. in secunda movet questionem quoniam
ex sine occasionatas ibi. sed cum videtur sit et cetera.
et est hic duo facit primo inquirit quo
culpa esse possit corruptio active. secundo quod
pena sit corruptio passive ibi. queri autem
solet et cetera. et primum tamen facit primo ostendit modum
quo quidem malum culpe active corruptio dicitur. secundo
ostendit cuius boni corruptio sit ibi peccatum
non. i. culpa. et exponit quod dicitur quod dixit. sci
qualiter ad a deo elongetur ibi. a deo se elon
gare per peccatum et cetera. Hic quidem queritur post de diffinitio
ne mali secundo de diffinitione culpe secundum sicut
culpa in actu consistat. secundo tertio si in actu in
teriori tantum vel et in exteriori. quarto si culpa est
corruptio potentie anime.

Adhuc sic peccatum, videtur quod malum non suf
ficienter per penam et culpam dividatur malum
nichil aliud est quam defectus boni. sed omne quod
invenitur alio nisi bonum non est sine defectu ali
cuius boni. ergo omne quod est, nisi bonum est et ma
lum. sed omnia creata sunt nisi bona. ergo in crea
turis sunt in quibus nec est pena nec culpa. videtur quod
malum non sufficienter per penam et culpam dividitur.

Preterea nullus qui non habet dominium sui actus malum
culpe esse non potest. In quibus autem non est nec peccatum

8.34.

D

eq pena culpe debit cu g' mala sine
q uoluntate n hein r n dnia sui act
jngbz eni e ad malu ut mcrebz insensi
bilibz p3 itaq qd malu n sufficient p pe
na r culpa diuidit. sz aug. dicit qd
malu ideo dr q nocet. sz oine qd nocet
pena e. g oine malu e pena didic.
Sidicit. qd pena nocet passiue sz cl
pa nocet actiue. s passio e effectus illa
toq actionis. sz g pena e nocume pa
siuu et culpa nocume actiuu. ois pen
erit illo qda culpe r ita ois qui pena
infert culpa pparabit. qd hereticu est
q sic ordo iustie deperet. C p aliq
pena e. q tm in negone consistit ut ca
rentia uisionis dei. sz passio n est in
negone. imo e ad eius positie dem ut
sit unu de x gnibz. g n ois pena
e nocume passiue dem. C p qdam
culpe sut in qbz nullus actus consistit
ut p3 peccatis inculpa om sz nich nocet
nisi pactione aliqua. g no omis cul
pa e nocume actiuu. C ad dd. qd sic
sup dem e malu pse loquendo. pro q
dr e. aliqu boni. bonu aut in pfcoe
r actu consistit. unde distinctionem pfcio
nis d afficcionu maloz e. est x dupp
actus. ul pfcio. s. actus pmi r act sus.
actus pmi e ipa forma. act sus e opatio.
r ideo et pnone uniu pfconis. duplr
mali dnt consurgunt. si eni pmat aliqua for.

ul pfcio aliqui rei illic dicet e mali.
n si. aut puet e opatiois pfco dicet e
peccatu. qr ut in 3 o phicor dr peccatu e
in hiis q n acci sut fine e sequi. cum
no sequit. quelz aut rectptua opoinsi
ne sunt nata e consequi. un oi. qd peri
in opone e sistat. s qd no e directu ut
finis exigit. s qd sedit n recte. ghum
cui sec potat no recte. unde potu'
ut in v. meth dr bon r malu quod
sunt mo e in hiis q pelcom agunt. q
rom finis cognoscere r fine sibi decia
possunt. r ideo peccatu in talibz. quod sile
mali rom accipit. ut s. peccatu iest e aut
culpa dicit. un peccatu a plibz q culpe
qr ut in 3 o phicor pbo pcem e in hiis
q sut s nam r in hiis q sut s arte. si cul
pa n pot. nisi in hiis q voluntate sunt.
nich eni culpe rom optinz. nisi qd in
culpabile e. neqz ut aliqui aliqui debe
pp inordinatu actu. nisi ille act sit
domio subiacens. hec aut domin sup suos
actus sit ut possit face ul pccatu uoli
pprius e. un culpa sr pccatu addit. ut
sit uolu r simuli e malu n. inclodu
hiiz. sile qm di rom mali accipit
s rom pene. inqntu uoluntas destitui di
sentit. s un ois pena mali. n e. dr e
pena mala. aug. dicit. q nsi bone uo
inqntu subtrahit sibi. ad z qd n pficit
ul inuno e e ille ut cecitas ul n sit addi

tas. ut subiectum gratie / et hi / quod tamen dicitur quod
inbuunt defectus illius. et omnino pene subiacet. /
sed melius videtur ut pena non sit nisi ubi culpa
esse potest / contra primo. quod malum rationalis dicitur /
sufficienter dividitur per penam et culpam dividitur. /
Ad primum ergo dicendum quod nomine defectus potest
sumi vel negative vel privative. si sumatur
negative sic non omne quod habet defectum ali
cuius boni continuo malum est. quia malum pri
vatio est. unde non est nisi defectus eius quod quis
natus est et debet habere. si autem sumatur privative
sic patet quod non omnis qui caret aliquo bono
defectum dicitur. non enim est defectus in lapide quod
non videt. unde patet quod tamen perdit equivo
ce hoc nominis defectus. Ad secundum dicendum quod 2.
culpa et pena non sunt dicte absolute. sup
ra generali sed quod est inbuibile eorundem. ut dictum
est. Ad tertium dicendum quod nocere dicitur dupliciter. scilicet ef 3.
fective et formaliter. formaliter autem nocere dicitur ipsum
nocumentum sive ipsa corruptio boni vel pri
vatio sicut albedo facit album et sic omne quod no
cet pena est. inbuibus quam nata sunt penam
subire. si autem sumatur effective. sic dicitur
nocere illud quod est principium alicuius corruptio
nis et hoc modo culpa nocet per accidens. Verumta
men infertur aliqua corruptio. sed et tamen ipsa
privatio gratie pena est. et hoc est quod dicitur. quod
culpa est corruptio boni actionis. quia si ma
lum culpe consistit in defectu actus sed quod
deficit a debito fine vel debitis circum

stantiis et iste actus deficiens agit ut ef
ficit causa privationem gratie et ipsa privatio gratie
passive pena est. Ad quartum dicendum quod omnis 2.
pena est corruptio quedam ab aliquo agente
inducta et quamvis culpa sit quodam modo actio
non corruptiva. non tamen est omnis actio corrup
tiva culpa et ideo non oportet quod omnis que pe
na infertur culpam inducat. Ad quintum 4.
dicendum quod passio potest sumi dupliciter vel quemadmodum ad
nomen rei pertinet logicus et ubi passionem con
siderat et hoc modo non omnis pena passio est.
sed quemadmodum pena sensus vel quemadmodum sic
grandi pertinet considerat et sic illud
passive dicitur quod a subo passivo dicitur.
unde privatio quam aliquis privatur aliquo dicitur privatio
passiva et privatio qua aliquis privat dicitur pri
vatio dicitur privatio activa et hoc modo sumendo pas
sionem. omnis pena est corruptio vel privatio pas
siva. Ad sextum dicendum quod non dicitur culpa co 6.
rruptio activa quia in actu consistit. sed ma
gis quia corruptionem agit et ideo obiecto non
procedit. contingit enim aliquid quod non est actio
effectiva vel inducit privationem passive dici
tur tamen in moralibus culpa opposito requiritur potest
ei dicitur.

Ad primum dicendum. sic patet ut quod peccatum in
genere supposito diffinitur. illud enim quod
diffinitur oportet idem esse. quia quod non est. perdit quoniam
quid est et idem omne quod diffinitur essentiam habet. est
diffinitio essentiam rei significat. ut dicit augustinus.

D

peccatum nichil est et nichil fiunt homines cum peccant
2 ergo peccatum diffiniri non potest. Contra diffinitio
debet conuerti cum diffinito. sed diffinitiones hic date
de peccato non conuenit soli peccato ut illa dicta. ergo in
conuenienter assignate sunt. Contra indiffinitio
3 ne sancti augustini non debet poni in tantum quoniam preter que
omne factum contra legem dei est peccatum. sed non conuenit
ergo inconuenienter assignatur dispositio et expositio
4 ribus sanctorum. Contra speciali uitium speciale peccatum
oppositum sed iustitia est quedam uirtus specialis ergo peccatum
non debet diffiniri ulterius sumptum per oppositionem ad
9 iustitiam. Contra obedientia est quedam specialis uirtus sed
obedientie opposita inobedientia ergo inobedientia est speciale
peccatum. cum ergo species in diffinitione generis poni non
debeat. uidetur quod inconuenienter peccatum ulterius sumptum
per obedientiam diffiniatur. Respondeo dicendum quod sicut
§ 370. dictum est peccatum dicitur malum. quod in oppositione con
sistit. unde ad rationem peccati duo concurrunt. scilicet actus
ipse. et defectus. ex quo ratio mali inest. defectus
autem ille qui est ratio mali in peccato. ut dictum
est. est defectus rectitudinis in actu per quem diri
gebatur in finem. finis autem ultimus non ultimum que
precipue theologus considerat est ipsa beatitudo
eterna. ad quem finem lex diuina nos dirigit. si
cut instrumentum et iustitia. sicut in illum inclinans.
1 et ideo peccatum hic triplex describitur. ipse enim describitur
tangitur substantia actus. exercetur in ordine ad instituta
quibus actus exercetur. cum dicitur factum uel dictum uel
concupitum. et tangitur primo illi dirigentis.
quod instruendo dirigit. scilicet legis. cum dicitur
2 quod sit contra legem diuinam. substantia autem dispositione

tangitur substantia actus. ex parte obiecti. in hoc quod dicitur
uoluntas rectitudinis uel contradictio. et primo ponitur. illius digni
tas. quod in finem inclinat. per modum habitus. in hoc
quod dicitur. quod iustitie uetitis sunt. autem dispositio 3
tione tangitur illud quod est formale in peccato. ex quo ratio
mali habet. scilicet priuatio dirigentis in finem. in hoc quod
dicitur preuaricatio legis diuine. et deordinatio ab ipso fi
ne. in hoc quod dicitur inobedientia inobedientia. Ad 4
primum ergo dicendum. quod sicut quod aliquid habet esse possunt
diffiniri ut in v. metaphysice. dicitur quod ens per prius
dicitur de substantia quam per prius ratio entis habet. ideo non
perfecte diffiniri non substantia accidentia est sicut in
complete rationem entis participant ita diffi
nitionem non absolute habent. quod in diffinitionibus
eorum ponitur. ad quod est genus eorum. scilicet substantia
ipsorum. similiter et negationibus ut in quarto meta
physice. eorum et potest aliquis modus diffinitionis
incompletissimum quiescit quia exponentes nomen
significationem non essentiam iudicant quia nullam
habent. non autem ita quod omnino peccatum sit priuatio
uel negatio sed generaliter ad id solum ex quo formaliter
ratio mali habet. et ideo ex parte illa diffinitur
peccatum ut patet ex omnibus descriptionibus
in littera positis. Ad secundum dicendum quod peccatum non 2
dicitur uniuoce de omnibus generibus peccatorum. sed
per prius de peccato actuali mortali. a quo peccatum
ueniale deficit ex hoc quod non omnino a fine de
ordinatur. sed aliquo modo a fine etiam retinet
ordine ad finem saluato. unde deficit ex par
te illa qua peccatum formaliter rationem mali habet. originale
autem deficit ab eo quod ex parte substantie ipsius actus

e. actuale ei mortale e uoluntarium uo[luntate] p[ro]pria. illi
inquo e s[ed] orig[ina]le e uolu[ntarium] uo[luntate] actus. Vn[de] de
fiat exc[e]pte illa ex q[ua] pecc[atu]m h[abe]t r[ati]o[ne]m culpe
[et] ideo no[n] oz q[uo]d diff[initi]o pecc[at]i i[n] g[e]n[er]e c[on]ueniat n[isi]
illi pecc[at]o i[n] quo p[er]fecte r[ati]o g[e]n[er]is i[n]uenit[ur].
Pot[est] a[utem] [et] diffinit[i]o pecc[at]i i[n] g[e]n[er]e ei[us] s[ecundu]m
q[uo]d conuenire s[ed] [et] r[ati]o g[e]n[er]is m[inor]is p[ro]positus
3. inuenit[ur]. Ad t[er]tiu[m] d[icendu]m. q[uo]d s[ed] alii utu[n]t[ur]
n[on] u[e]l d[e]l[e]ctus. loco i[n]tentio[n]e ip[s]e eas oculta[n]do[m]
ut m. vn. me[ta]. d[icitu]r. Ita [et] loco ui g[e]n[er]is pot[est]
p[ro]p[ter] ad q[uo]d magis g[e]n[u]s i[n]notescat. [et] sic
au[tem] i[n]tendens magis plane q[ua]m artifi[cia]le lo
qui. g[e]n[u]s pecc[at]i q[uo]d e op[p]o[situm] p[re]ceptum circul[ocuti]o[n]e[m]
2. dic[tu]m u[e]l f[act]um [et]c. significauit. Ad q[u]a[r]tu[m] d[icendu]m
q[uo]d iusticia no[n] sumit[ur] hic put e sp[eci]al[is] u[ir]tus
s[ed] p[ro]ut iusticia g[e]n[er]ali que e i[n] subiecto. q[uo]d o[mn]is
u[ir]tus. ut m. v. ethi. ph[ilosophu]s dicit dicens iustitia
te solu[m] r[ati]o[n]e q[uia] uirtus d[icitu]r s[ed] q[uo]d ad actum
dirigit iusticia. s[ed] q[uia] legis rect[itu]d[in]i co[n]cordat
4. [et] s[ed] q[uo]d i[n] bonu[m] c[on]cedit. Ad v. d[icendu]m. q[uo]d
obedi[enti]a q[uando]q[ue] su[mitu]r ut sp[eci]al[is] uirtus. q[uando]q[ue] g[e]n[er]alis
r[ati]o ad d[icendu]m q[uo]d ad e auctas p[re]cept[i] [et] hinc oppo
nit[ur] i[n]obedi[enti]a. q[ue] e sp[eci]ale pecc[atu]m. q[ua]n[do] aliquis
p[er] mittit s[ed] q[uo]d p[re]cepti e sp[eci]ali i[n]d[e] excep
tu[m] p[ro]p[ri]etas. alii a[utem] obedi[enti]a sumit[ur] o[mn]i[s]
u[ir]tute om[n]e actus a[utem] o[mn]is uirtutis i[n] p[re]
cepto legis e vn[de] quicu[m]q[ue] aliq[ue]m actu[m]
uirtutis facit obedit. [et] i[n]obedi[enti]e oppo[nitur]
i[n]obed[ientia] hic i[n] diffi[niti]one pecc[at]i po[nitur].

Ad t[er]tiu[m] sic p[ro]cedit[ur]. u[idetu]r q[uo]d om[n]e pecc[atu]m
pecc[atu]m i[n] actu [con]sistat. [et] pecc[atu]m obmis
sionis. pecc[atu]m ei[us] e dic[tu]m u[e]l f[act]um u[e]l concupi
tu[m] c[ontra] lege[m] dei. ut dic[tu]m e. s[ed] h[oc] q[uo]d d[icitu]r dic[tu]m
u[e]l f[act]um. u[e]l concupit[um]. t[an]git[ur] ad actus. [er]go pecc[atu]m
obmissionis i[n] aliquo actu [con]sistit.
2. P[rae]t[erea] om[n]e pecc[atu]m u[e]l e orig[ina]le u[e]l actuale. s[ed] om[n]i
ssio n[on] e orig[ina]le pecc[atu]m q[uia] orig[ina]le eq[ua]lit[er] i[n]omni[bu]s t[ra]n[s]
sit qui p[ro]ncipia[n]t g[e]n[er]at[ur]. n[on] a[utem] i[n] o[mn]ib[us] e p[ec]c[atu]m
o[m]missio[n]is. [er]go oz q[uo]d sit actu[a]le. s[ed] actu[a]le ab
actu d[icitu]r. [er]go obmissio[n]is pecc[atu]m actu[m] aliq[ue]m
3. h[abe]t. P[rae]t[erea] q[ui]cu[m]q[ue] si[mi]l[ite]r se h[abe]t nu[n]c [et] p[ri]us. non
mag[is] n[un]c q[uam] p[ri]us peccat. s[ed] aliquis qui
nich[il] agit e se h[abe]t nu[n]c [et] p[ri]us. s[ed] [er]go alii
talis peccat c[on]tinue illu[m] actu[m] n[on] agit.
ut peccare s[ed] a[utem] i[n]co[n]ue[n]ie[n]s e. q[uia] sic pecc[at]a
obmissionis q[uo]d lib[e]t g[ra]uissimu[m] e[ss]et. [er]go
pecc[atu]m obmissio[n]is no[n] e s[ed] ad o[mn]i[n]o n[on] agit.
s[ed] oz q[uo]d sic i[n]eo ad actus. P[rae]t[erea] d[e]mer[i]tu[m]
2. opponit[ur] m[er]ito s[ed] m[er]itu[m] no[n] pot[est] e[ss]e nisi
p[er] actu[m]. cu[m] [er]go opposita ad id[em] g[e]n[u]s reducant[ur]
u[idetu]r q[uo]d om[n]e [pecc]atu[m] [et] demerit[um] i[n] actu aliq[uo]
4. consistit. P[rae]t[erea] au[gustinus] dic[it] q[uo]d om[n]e pecc[atu]m e
uolunt[ariu]m. s[ed] [er]go obmissio e pecc[atu]m. u[idetu]r q[uo]d ali
6. t[er] actu[m] uolu[n]tatis i[n]ea e[ss]e op[or]teat. P[rae]t[erea]
ut sup[ra] dic[tu]m e malu[m] e[ss]e n[on] poss[it] nisi e[ss]et
bonu[m]. i[n] quo malu[m] c[on]sistit. s[ed] i[n] nullo e ac
n[on] i[n]uenit[ur] ad bonu[m] i[n] q[uo] defo[rmi]tas pecc[at]i
fundet[ur]. [er]go u[idetu]r q[uo]d no[n] possit e[ss]e ad pecc[atu]m
5. i[n] q[uo] n[on] sit ad actus. C[ontra]. Con[tra]. amb[rosius] i[n] li[bro]
dic[it] pecc[atu]m e p[re]uaricat[i]o legis di[ui]ne [et] cel[estium]
i[n]ob[edientia] p[re]c[eptorum]. s[ed] p[re]cepto[rum] q[ue]da[m] s[unt] affirmatiua
q[ue] nos [ob]l[iga]nt. cu[m] [er]go ad nich[il] agendo i[n]obedie[n]s

s[ed] u[idetu]r. e[ss]e pecc[atu]m i[n] actu [con]sistat.

dimus preceptis affirmativis existentium
quod peccatum obmissionis possit esse ubi
non est aliquis actus. ¶ Preterea licet iuste puni
mus peccatum. sed ei qui non facit quod precep
tum est etsi nullum actum faciat iuste pe
na affligitur. ergo etsi nullum actum faciat
aliquis nescio obmittendo peccat. ¶ Respondeo dicendum
quod omne peccatum aliquo modo oportet in actu
consistere. non tamen eodem modo. peccatum enim
sicut ratio culpe habet ex hoc quod peccatum
voluntarium est. non quidem voluntate
propria. sed aliquo. Ita et ratio peccati habet
ex hoc quod per peccatum aliquis actum inducit
est. sed peccata actualia et in actu proprio ali
quo sunt consistunt. Et hoc quidem planum
est in hiis que per commissionem peccatum dicun
tur. in peccato obmissionis sit aliquis actus
apud eius. hic est duplex opinio. quidam
enim dicunt quod in peccato obmissionis
semper aliquis actus est per quem aliquis retrahitur
ab expletione precepti. sive interior. sive
exterior. ... precepto non obedire. sive
exterior. sicut cum aliquis facit aliquem actum
per quem ab expletione precepti impeditur
ut ponitur exemplum de illo qui nimis
vigilat et non potest surgere hora debita.
Secundum aliam opinionem non ... necesse habet. Cum enim
voluntas libera sit. non ad ad faciendum vel non
faciendum dicitur. potest hoc modo permittere
quod ei quod non velit. nec de eius o
rio cogitet. nec de aliquo alio. quod

sit per se hominem impedimentum quod facere tenetur. Si
enim ad velle. quod quidem in se est non impe
dimentum expletionis precepti sic oppositum
constat. quod ex hoc quod vult. non peccat. que
non est. sed sic licitum sed peccat. ideo quod per
mittit illud quod facere debet. igitur constat quod ille
actus sive interior vel exterior preceptis ad peccatum
obmissionis pertinet. et ideo defectus
obmissionis non fundatur. ille tamen in
actu quo preceptum est positum est quod talis
actus non sit. cum voluntas possit in neutrum
oppositorum ferri. sicut et dicentur. ... vult mala
mala non sunt alia dubium est quod aliquis sit
huius per obmissionem peccatum. quod iuste pu
nitur. ex hoc quod preceptum non implevit. unde
patet quod peccatum obmissionis in sola negatione
actus debiti consistit. et hec est alia opinio. sed
que opposita. in idem genus reducuntur. ideo
obmissio actus peccati rationem consequitur
ex eo quod voluntaria est sicut et actus voluntarius
rationem peccati et culpe habet. Et hoc est consonans
illi philosophi ... ubi ... negligentes
faciendi vel faciendi ... iuste a legibus pu
niuntur. ex hoc quod sic ... hominis est facere
ad. Ita ... sicut pro eo quod inde
bite facit iuste punitur. Ita pro eo quod inde
bite dimittit. ¶ Ad primum igitur dicendum quod
sicut dictum est opposita reducuntur in idem genus
... vel utrumque est per se ut patet in motibus et
... vel unum est per se et aliud per reductionem
ut patet in privatione et habitu et affirmatione

in ratione · vii · habitum est i · xx · unde primum
li · quod in eodem genere est genus · et non genitus
et ideo includit et includitur · obmissio dicitur
et infra obmissio fiat · sicut dictum est · non
ita hic debitum inquirit est assumere dictum ut
sit peccatum · sed inquirit est in voluntatis po
testate · accepto ordine finis existens · ad
se dicendum · quod obmissio non est peccatum omnino · sed ac
tuale non dicitur actuale · quia in aliquo actu ex
istat · sed quod ad genus actus reducitur · cum ne
gatio sicut magis ingenitur in genere relationis po
nitur · ut habitum est in libro · d · xxxviii · et tamen sic
actus est in potestate nostra · et ideo negatio et ad
tertium dicendum · quod obmissio non est peccatum nisi secundum quod
preceptum affirmativum opponitur · preceptum et affirmativum
obligat semper · sed non ad semper · dictum est · et ideo
nullo tempore tamen ad quod preceptum affirmativum obli
gat · ac reus obmissionis tenetur · ad
quartum dicendum · quod malum pluribus modis contingere
potest quam bonum · ut patet ex dictis · in · iiii · c ·
dedi · no · et philosophus in libro ethicorum · non enim bonum
consistit nisi omnia que ad perfectionem rei exi
guntur · dantur · quia cum autem horum subtrahatur
non mali accidit · et ideo in nullo quod est · quia quo
tum in intus habitudo est non potest · non sit
oppositum · et opponitur rectitudo · sed sicut debita
rectitudo in opere sui debet ipsa oppo
nitur · dignitas quod est recessus a fine quod
· · · malis libet · quia locum connaturalem non acc
quirit non permotum et distantem in locum illum
potest autem locum non quod est proprium locum
est · dupliciter sive moveatur sive quiescat sive mo
veatur motu indebito · ad · v · dicendum · quod
obmissio est voluntaria non quia actu volun
tatem ipsam consequitur · sed quia est in potestate nostra actu
non sicut sicut et fit · et ideo sicut actus dici
voluntarius · quia est in potestate voluntatis · et ideo obmi
ssio actus · ad sextum dicendum · quia et ut malum
semper in bono subsistat · non tamen oportet quod illud
bonum in quo malum subsistit sit actus
et ideo dico quod malum obmissionis non tamen
subsistit in aliquo actu · sed in potentia quam actum producere
potest

Ad quintum sic proceditur · videtur
autem quod peccatum non consistit in actu exterio
ri · quia dicit · de sup · et ungi · dicit etiam est po
enus et actus · et ad rationem cum est bonus et est
actus · sed bonus virtutis vel vicii non est
interior · sed malum · ergo non actus peccati sive actus
exterior · sed · actus · praeterea · quod virtute corporis non
potest non est imputandum · sed sicut gladium non
potest cuiusvis quam occidat motus ab hac
parte manus vel ad membra non potest virtute quam
actum exequatur quam voluntas imperat · ergo peccatum
in actu exteriori invenire non consistit · praeterea
actus voluntatis medius est inter actum intelle
ctus cogitationem · et actum exteriorem in bonum et
magis unitur voluntas intellectui · quam ipsis
membris · sed cogitatio pure speculativa de
aliquo quocumque malo · non est peccatum · ergo nec ul
tro nimis inferiori actu peccatum erit · praeterea
quod potest vel remoto medio est peccatum non
est · in se peccatum diffinitum · sed sim

sit actus exterius sine interiori tamen adsit voluntas
completa ad malum perpetrandum peccatum perficitur in
putatur ad mortem. ergo actus exterior deformita
4. te peccati non totum. ¶ Preterea illud quod est tantum ad
manifestationem bonitatis vel mali non videtur per se ac
tus mali vel virtutis esse. sed in x. ethicorum philosophus
nominat exteriores actus sunt tamen ad manifestationem
virtutis et eadem ratione et ad manifestationem vitii
ergo in exterioribus actibus non consistit peccatum.
§ 5 ¶ Contra. furari peccatum est peccare. sed membra exterio
ra peccato servire dicuntur. Ro. vi. sicut exhibuistis
membra vestra etc. ergo in actu exteriori membrorum
peccatum consistit. ¶ Preterea in mosaica lege divina
non peccatum. sed lex divina non tantum prohibet actus in
teriores. sed exteriores. adeo ut de hiis etiam divi
sa precepta dentur ut patet Exodi xx. Non
mechaberis et non concupisces uxorem. ergo non
solum in actu interiori sed etiam exteriori peccatum con
§ 370 sistit. ¶ Responsio dicendum quod in omnibus agentibus
ordinatis hoc commune est quod id quod est motum ab
alio sicut instrumentum a primo agente in suo ac
opinat' tu esse conditionem primi agentis sequitur post|
est. ergo in motibus actibus hominis principium volunta
eo quod ipsa tamquam libra. omnis potentia in
actus suos inclinatur. oportet quod in actibus humanis
conditio voluntatis sit primum salvetur. unum
videlicet ad ipsum voluntatis sunt et in est
quod voluntatis sit primum. ut dicendum suus ac
tus habet. sed et meretur quam voluntate sunt mo
ta. invenitur sed quod est conditionem consequi post|

potest ei inesse considerare et non considerare per
a voluntate est mortale et tale est de concupiscentia et cetera.
et sic usque ad actus exteriores. motive virtutis
extendit. ut possit homo ambulare. loqui et non
loqui. et sic deinceps. sed que in hiis consistit
ratio meriti vel demeriti vel laudis vel vituperii. et
quid bonum vel malum quod agitur imputatur agen
tis est. inde est quod actus voluntatis primo rationem
peccati et culpe habent. et consequenter alii actus a voluntate
imperati. et sic non consistit in actibus exterioribus defor
mitas culpe consistit. sed actus semper attri
buitur primo agenti potius quam instrumento
sicut scinde artifici potius quam serre. ideo quidam
considerantes quod actus a voluntate imperati non
habent rationem culpe nisi a voluntate. dixerunt
peccatum tantum in actu voluntatis interioris esse. alii
non considerantes tamen id in quo primo est ratio
culpe quam in quo habet. dixerunt quam actus exterio
res quam interiores peccata esse. et utrique considerabant
peccatum non solum quantum ad id quod est formale in
quo verum rationem mali habet sed aversionem sed quantum ad
conversionem que est materiale in peccato. sed quidam consideran
tes solum id quod formale est in peccato. scilicet defectum
unde rationem mali habet. dixerunt neque actus interiores
neque exteriores peccata esse. inter quos minor est
opinio que dicit quod in utroque sit peccatum. completam
considerationem peccati habent. ista opinio considerans
peccatum quantum ad id quod est formale in eo. sed et
ad id quod est materiale. non solum quod primo de
formitatem continet. sed et quod ho- ¶ Ad primum ergo .

dicendum quod ex habitu virtutis et vitii informantur
subiecta actus. unde ex habitu virtutis vel vitii esse
in ratione. ex qua ratio culpe vel meriti procedit
et non in exteriori. quod subiectum actus exequendo mi-
nistrat. vel dicendum quod actus exterior non immediate
procedit ab habitu. sed mediante interiori actu.
ideo sequitur quod in actu exteriori non sit primo.
.2. Ad secundum. sed non sequitur quod nullo modo. Ad secundum
dicendum quod percutere non est actus manus sed est actus
hominis per manum non imputatur. sed homini propter actum
quem per manum exercet qui ab eo vitari potu-
.3. it. Ad tertium dicendum quod virtus potentis est impo-
sitiori sed non consistit. Cognitio autem specula-
tiva procedit actum voluntatis que est de actu
exteriori. sed actus exterior sequitur actum inte-
riorem voluntatis. et ideo ratio culpe que primo in actu
voluntatis est consistit ex voluntate in actum exteriorem
sequitur non autem in actum cognitionis qui prece-
.4. dit. Ad quartum dicendum quod primum non dependet ex
posteriori sed a primo causatur posterius et ideo quia
actus voluntatis primo rationem culpe habet. ideo et ex-
teriori actu cessante ratio culpe in actu volun-
tatis manet. Non autem sequitur e converso quod ratio culpe
.5. non possit in actum exteriorem producere. Ad quintum
dicendum quod per actus exteriores manifestantur in-
teriores sicut et per effectus virtutes sic participat
similitudinem suarum causarum quantum possunt. Ita et actus
exteriores rationem culpe consequuntur quam ipsi in ac-
tibus interioribus inveniuntur.

.1. Ad quintum sic proceditur. Videtur quod per peccatum ul-
la corruptionis potentiis anime fiat

Utrum per peccatum fiat corruptio
in potentiis anime.

Per philosophum quod dicitur in .iiij. c. de divinis nominibus quod da-
ta illa naturalia permanentibus integra manent. sed
quod corrumpitur non est integrum. Cum ergo peccatum hominis non
sit maius peccato angeli. videtur quod et in nobis nulla cor-
ruptio potentiarum illarum per peccatum fiat. Preterea id quod cor- .2.
rumpitur non manet idem in specie. sed homo post peccatum non
est idem in specie quia est ante peccatum fuit. ergo per peccatum in
nullo corrumpitur. Preterea nichil corrumpitur nisi per suum con- .3.
trarium. ut in .j. physicorum dicitur. nec vero est oppositio contrarii
est cum ergo subiectum virtutis et culpe sit potentia anime
videtur quod per culpam non corrumpitur. Preterea nihil agit ad .4.
sui corruptionem. sed cum peccatum est ipsius anime per potentiam
naturalem ergo peccatum non corrumpit potentiam naturalem anime.
Preterea nulla potentia corrumpitur per hoc quod in actum reducitur
in aliquem actum respectu cuius erit impotentia. sed per peccatum
non corrumpitur sed perficitur. Preterea si per peccatum anima cor- .5.
rumperetur. aut ergo quantum ad esse primum. quia sic statim pec-
cando esse desineret sicut nec adesse. vel si totum
colligitur per primum peccatum. quod genus substinet. ergo se-
cundum peccatum nichil iam corrumpit et sic non
erit idem omni peccato corrumpere naturales potentias anime.
Contra. nichil efficacius ad hoc probandum quod corruptum est. sed S 2.
in .x. ethicorum philosophus dicit quod homo peccatum vitii
non solum efficiatur alter. sed alius. ergo peccatum naturam anime
corrumpit. Preterea perfectio opponitur corruptioni. sed philosophus
dicit in .vi. physicorum quod homo acquirens virtutem
non dicitur alterari sed perfici. ergo cum peccatum virtuti oppo-
natur quod homo peccando non alteratur. sed magis
corrumpitur. Respondeo dicendum quod quia id est impotentia adiuvari S 3o.
sed hoc dupliciter. uno modo sic quod utrumque eorum ad
quod est impotentia equaliter sit debitum ei et proprium

non ipsius sicut per motum celestium corporum renovan-
dus spiritus quorum motus non est sed magis
debitus quam alius. et ideo quando acquiritur
aliquid sicut de illis pluribus non semper de per-
fectione. sed quando amittitur corrumpitur. quia amittit-
ur unum acquiritur aliud equivalens. et
ideo in tali amissione non est malum. quia
super orbem lunarem aliud constituitur inde
secundum illud esse non potest. et ideo simile est in motu
quod est post album et nigrum. et ideo in acquisitione
vel amissione talium proprie est transmutatio.
non autem simpliciter perfectio vel corruptio. alio
modo sic quod alterum eorum simpliciter est debitum ei.
quod est in potentia ad utrumque. alterum est indebi-
tum. et tunc acquisitio illius quod est debitum
simpliciter dicitur perfectio eius. et amissio dicitur corruptio eius.
sicut potentia autem est in potentia ad habitum virtutis et vicii.
sed habitus virtutis est debitus ei. quia peccatum
discordat a ratione sine qua per se. et ideo quando acqui-
ritur virtus dicitur simpliciter esse alterius. sed ma-
gis perfectio. ut in vii physicorum dicitur. et ideo quando in-
tus vicium acquiritur corrumpitur quando mutatur. ab
eo quod est esse eius secundum naturam id quod est secundum naturam eius.
unde quamvis in uno illarum transmutatio quia mediam
tamen operante alterius non mutatur. sic quando
in modum eius talis in operatione cuiuslibet. et ideo
hoc dicitur. quod homines dum peccant in homines
quod modo mutantur et quando quidem alia bonita-
tes. homo est id quod est per rationem. ultima
vero peccato est ibi unus sed per se secundum rationem. quam homo
ab eo quod est per rationem quod sufficiens. tamen id

quod pertinet ad conscientiam convenit mutatur. ideo
dicitur humana. ideo dicitur brutalis per
hunc modum peccatum vel culpa quando macula con-
stituitur. dicitur corrumpere animam vel potius eius
formam. sed quod privat eam ab ordine rationis.
per quod indebitum sibi dirigebatur. Ad 1.
primum ergo dicendum. quod perfectio vel mores possunt
considerari dupliciter. vel quantum ad esse primum et sic
per peccatum corrumpitur. manet enim et intellectus et vo-
luntas et omnia huius. vel quantum ad ordinem quo
in finem ordinantur. et sic per peccatum corrumpitur
ut dictum est. Ad secundum dicendum. quod sic est duplex 2.
perfectio. scilicet prima et secunda. Itaque duplex corruptio
una per quam tollitur perfectio prima per quam est
prohibetur et talis corruptio speciei mutationem
facit. et sic culpa unius hominis non corrumpit.
alia est corruptio per quam tollitur perfectio secunda per
quam res in actu suo completo per se. et hec species
non variatur. sed tamen species complementum tollit.
et sic culpa unius humanam corrumpit.
Ad tertium dicendum. quod subiectum accidentis duplex est pro- 3.
hibitum ut dictum est. vel ita quod utrumque equaliter sit
debitum ei. tunc non magis perfectio quam per
alterum corrumpitur. vel ita quod unum sit debi-
tum sibi et alterum indebitum et est perfectio
simpliciter perfecta et per alterum simpliciter corrumpitur. quam-
vis enim alterum contrariorum per quod corrumpitur non
sit secundum animam quantum ad esse primum. quia utrumque
ordinem constituit. tamen est secundum animam quantum ad esse secundum
utrumque non subiectum ordinat. Ad quartum dicendum 4.
quod nichil agit sicut corruptionem intendens

illi s; nō est inde'nt ut p accōm aliud
seq'r ad ei p' iniq̄tōm agentis et sic p
actiūs ad sue corrupcōis sit ē. sic p; in
infirmo qui comedit nociua. i quib; mor
tem incurrit. incidit et diſcōm malo
iope pecci. s; corupcō aīe p' iniq̄tōne
eius sequit'. Ad quintū dō. qd' pci nō
corrupit si rōm' macūl illā ad q̄m est
desp ordinata ⁊ qui ē debit' sibi s; tal'
iter n̄ est pcīm ⁊ ido rō nō pcē. Ad
sextū dō. qd' pcīm corrūpit aiām. nō
q̄ntē ad eē pmū. s; q̄ntē ad eē s'm s; eē
s'm p' dupl' cōsiderari. ul' s' qd' ē in actu
⁊ sic tollit' p p'm pcīm ⁊ n̄ p s'. s; h' ē p
actiūs q̄ s' qd' pcīm n̄ inuenit p'm. ul'
s' qd' ē i habitu. ⁊ sic ut exponit dās
p; qd' q̄lib; pcīm diminuit. ⁊ cū iniq̄m
totali tollit'. Voluntas retrahi ul'
īndi ⁊ c'. ut s; n̄ eē in q̄ uolib; pccō cōm
ad eui pcīm ē qd' ē ad corrūpend' ⁊ nō
ad ad acquirend'. ut p; i homicidio ⁊ in dq
⁊ h'. Et dō. qd' iniq̄tō sua uolunta
sua n̄ iniq̄m p se ītatur. nō eē. ul' ad
corrupcōm. s; semp est ad aliquod bo
nū ipi incidiūm q̄nuis p'ter iniq̄tōm
sequit' malū ul' corupcō qua bonū in
tentū eē n̄ pot'. ut p; i igne qui intend'
fōm suā iūm induce ad qd' sequit' cor
rupcō aeris similit'. ē uoluntas intendit
ad bonū ipi uolitū qd' sine corupcōne
alt'i nō est sic uult quiete suā q̄m

suspicat' eē nō posse sin̄ morte adu
sary sui ul' ad h'. uoluntate eni' ut s'i
ut ⁊ ē. h' sumit' uoluntas pacnū nō ⁊ nō
p'o' ip'i. Nō cōsistit pcīm si in trāco
⁊ c'. vim ē ul' legis sup'te ul' sibi' indicte.
nō cōsistūtie aūt pccō ⁊ c'. ut s; eē i
s'm q' actus amalicia n̄ depend'. sic
n̄ bonū amalo. S; dō. qd' in sac' sep'ca
ad dō. si ul' eē q̄n innotescit ⁊ ē p op
pōm nō mō q̄n ignotū ē ⁊ q̄ uirt'
manifestā p malicā oppositā. Ido dic'
qd' si nō eēt pcīm n̄ eēt uirtus ⁊ ido
subiugit. subsiste' ul' eminē' poss;
⁊ c'. sciend' ē qd' hic. quid ē pcīm nō
p'ua' ⁊ c'. dispoi illa nocula. que in
sr'iori dist' in aliq̄b; libris posita est
q̄ sic mag'. Joh'es ait. qui facit pcīm
⁊ c'. quo eē diuersitas ⁊ c'. Sexpima eni'
distōne occasiāta ē opīo. q̄ dic' tm in
actu interiori q̄n exteriori pcīm cōsiste'.
Ex s'a uo eis' occōnat' alia opīo q̄ dic'
pcīm eē tm in actu uoluntatis exte'.
uo ambar' occōnat' alia opīo q̄ dicat
solū i p'uacōne pcīm cōsiste' ⁊ nō in ac
tu. quid' aūt diligit' ⁊ c'. h' opīo in
h' dist' ab illa q̄n p'ius posuit. q̄
h' loquit' de malo cui tm i p'uacōne
cōsistit. alia uo q̄n sup' posuit loq'
bat' de pccō qd' cōplecti' sil' p'uacōm
⁊ actū. Ido p'bans uers' s' aūt in mō
eē ē. ut s; eē s'm q' omē q sit ut ē

.S.36.

minori pte sit cum sig° inest erit pueiens ut in minori pte sz si n sit hi omia exnci tate cotingunt qr ea q sut frequt no deficiut necis n s qd possut in maiori p te deficere ut in ml'o. me° de. Sz dr. qd ef fetus pueniens ut in minori pte pot osid ari dupp ul' in ordine ad cam pmam pt cu' uitatom actis 7 sic cinale ul' fortu tu e ul' ut in ordine ad cam pma e p sita n pt fugit 7 ita cum no sit. Ad qd dnt huis atqz hi diomb; 7c. ista e pced s illa opiom q pont in pecco obmissiois actu ee. s; s alia opiom solui ista obo qr p uoi qua malu obmissiois malu dr substat res bona. s; pecca in actu n exi ens. Pot e qri abesd 7c. h obo sic pcedit in pecco duo sut. s. act' sub a et mali. qd gf pecca dr corupto boni. aut hz h inqtum uni e malu ul' inqt e actus si p mo cu oie corupto sit pena pecca meo qr pecca ul' malu erit pena 7 adeo qd e inoens. si aut expte act' heat qd sit corupto boni. cu actus oie inqtu act' sit bon tuc inqt e bon hebit qd corupat bonu qd iu 7 aens. g° oz ut i qd e in pecca pt dfortate ul' corupto sit ro mali e catur n sit tn bonu. s; sol ul' p corupto in ut in alia ps

Sciend est tn qued sic ee pecca 7c. pretata illa opione q pont actus ipon pecca inqt sut act' bonos ee 7 adeo octe ultime obonis ee hac opiom inducte q sumebat ex dca culpe 7 pene hic inqrit utr possit ee idm culpa 7 pena et didi in ptes tres in p dicitat qom iusta remot quda du bom incidunt ex hus q indetiatone dca sut ibi. I aut diligut e anotand e 7c. In tia post dcam recapitulatom Satis diligntiou possim 7c. p di in d. in pma ondit q dca pecca 7 penes pecca ee. In sa inquirit qd h possit ee ibi 7 numito q 7c. 7 di h ps in ptes duas. In pma pte ondit mod quo pecca dnt ee pene n p se. s; rone anexi. In sa ondit qd e ipu pecca pene ee possut ibi. In nullo tn p iudin sit uitati 7c. pma dide in tres. in pma ponit mod quo oe pecca pena pot dici rone effectus inqt. s. pec coruptois n e cu q pena qdn e. In sa ondit mod quo qued pecca 7 si no ou pene pecca dici possut rone ee que e subtrio gre ibi 7 lz exi sensu 7c. In tia excludit quod obom ibi. Sz cu aut ennia 7c. In nullo tn p iudin 7c. h ondit ipu in pecca penes pecca ee 7 ce h tn fiat. pmo ppomt qd inundit fo pbat illi. mot gne pecca ibi. qd a q dn pecca 7c. tio pbat p spali. in qb; d gnib; pecca i quib; magis mani m e. ibi. p nullaten ambigind 7c. Illd aut diligut e anotand 7c. h remoni

f dicto. xxxvi.

qnd dubi

omnidubie cedit aut...